



Elfogadta az EP a harmadik energia-csomagot

Az energiapiac versenyképességének fokozása és a fogyasztók fokozottabb védelme is kiemelt célja az EP által elfogadott jogszabályoknak. A jövőben szét kell választani a termelési és a szállítási tevékenységet, a tagállamok azonban ennek három módja közül választhatnak. Az unió kívüli energiacégek befolyásszerzése korlátozható lesz.

Az Európai Parlament 2009. április 22-én nagy többséggel megszavazta a harmadik energia-csomagot alkotó jogszabályokat, miután korábban az EP és a tagállamokat képviselő Tanács informálisan már megállapodott a részletekről. A tagállamoknak másfél év alatt kell átültetniük a jogszabályokat saját jogrendjükbe.

A termelés és a hálózatüzemeltetés szétválasztása

Az elfogadott szövegek szerint a tagállamoknak a termelés és a hálózatüzemeltetés szétválasztásának a következő módjai között kell választaniuk:

- a tevékenységek teljes tulajdonosi szétválasztása (az integrált vállalatok eladják gáz-, illetve áramhálózatukat);
- az integrált vállalatok fenntartása úgy, hogy a szállító hálózatot átadják egy független rendszerirányítónak (independent system operator - ISO);
- független szállításrendszer-üzemeltető modell (independent transmission operator - ITO), ahol a cégek megtarthatják tulajdonukban a vezetékeket, de biztosítani kellene, hogy ezek a gyakorlatban függetlenül működnek.

Fogyasztói jogok

A képviselők számos fogyasztóvédelmi rendelkezéssel egészítették ki a szöveget. Eszerint a fogyasztónak három hetes felmondási idővel joga lesz külön díj nélkül felmondani az áram-, illetve gázszolgáltatóval kötött szerződést; a szolgáltatóváltást követően hat héten belül végszámlát kell kapnia; kompenzációt kap, ha a szolgáltatás minősége nem megfelelő (pl. késedelmes vagy pontatlan számlák); tájékoztatni kell jogairól.

2020-ra a fogyasztók 80 százaléka számára hozzáférést kell biztosítani az „intelligens fogyasztásmérőkhöz”.

További részletek alábbi összeállításunkban.

Harmadik energiacsomag – górcső alatt a tulajdonosi szétválasztás

Az Európai Bizottság 2007. szeptemberében előterjesztett harmadik energiacsomagja a villamosenergia- és gázpiac további liberalizációját sürgeti. A jogalkotói javaslatcsomag kinyilvánított célja, hogy biztosítsa minden egyes európai polgár számára az energiaszolgáltatók közötti valódi választási lehetőség előnyeit létrehozva az energia belső piacát. Bár az uniós polgárok 2007. július 1-je óta elvileg szabadon megválaszthatják, kitől veszik a gázt és az elektromos áramot, a Bizottság szerint az energiapiacot uraló monopóliumok miatt a gyakorlatban ez alig valósul meg.

Tulajdonosi szétválasztás

A megvalósítás leghatékonyabb eszközének a Bizottság az ún. „tulajdonosi szétválasztást” tartja, miszerint a villamosenergia- és a földgázhálózatok üzemeltetését el kell választani az energiaszolgáltatói és az energiatermelői tevékenységektől. A vállalkozás tehát a jövőben nem lehet az átviteli hálózat tulajdonosa, ha egyúttal energiatermelői vagy szolgáltatói tevékenységgel is foglalkozik. Ennek értelmében például az *Électricité de France* egyidejűleg nem állíthatna elő áramot és üzemeltethetné a villamosenergia-hálózatot.

Az EP témafelelőse, Eluned Morgan (szocialista, brit) szerint: „elvben már létezik az egységes európai árampiac az EU-ban, de a valóság ettől nagyon különböző”. „Egyes országok könnyen hozzáférnek versenytársaikhoz – például a francia és német vállalatok az Egyesült Királyság piacának 40 százalékát uralják –, más vállalatok azonban, például Spanyolországban vagy az Egyesült Királyságban nagyon nehezen férnek hozzá a francia és német piacokhoz” – véli a képviselő.

Megosztó javaslat

A Bizottságnak a hálózatok és az ellátási tevékenységek teljes elkülönítésére irányuló javaslata nem aratott osztatlan sikert a tagállamok között. Franciaország és Németország ellenzi a bizottsági terveket, csakúgy mint Ausztria, Bulgária, Görögország, Lettország, Luxemburg és Szlovákia. Szerintük a tulajdonosi szétválasztás alkotmányellenes és káros szociális következményekkel járhat.

Jan Březina cseh, néppárti képviselő a szakbizottság február 28-i ülésén kiemelte: a 2004 után csatlakozott országok többsége egyetlen beszállítótól függ, így nincs értelme elkülönítésről beszélni.

Európai Energiaszabályozói Ügynökség és Energiafogyasztók Chartája

A javaslat része egy európai szabályozói ügynökség felállítása, amelynek függetlenségét az Európai Parlament felé történő elszámoltathatósággal kellene biztosítani. A szabályozó hatóság figyelemmel kísérné a nemzeti szabályozókról szóló irányelvben megállapított feltételeket.

A fogyasztók részesülhetnének az Energiafogyasztók Chartája nyújtotta előnyökből is, amelynek gyakorlati alkalmazása 2008-ban fog elindulni. Az energiacharta intézkedéseket fog tartalmazni az energiaárakkal kapcsolatos szociális problémák tekintetében. Információkat nyújt majd továbbá a fogyasztók részére a szolgáltatók és szolgáltatói ajánlatok közötti választáshoz és védelmet nyújt a polgároknak a tisztességtelen értékesítési gyakorlatokkal szemben.

A javaslatcsomaggal kapcsolatos további részletek az alábbi linkeken.

Harmadik energiacsomag – földgázpiaci liberalizáció

A harmadik energiacsomag

Ahhoz, hogy az EU képes legyen megteremteni a belső energiapiacot, egyenlő versenyfeltételek szükségesek a földgáz- és a villamosenergia-ágazatban tevékenykedő valamennyi vállalat számára. Ennek érdekében az Európai Bizottság 2007. szeptemberében előterjesztett harmadik energiacsomagja a gáz- és villamos energia piacának további liberalizációját sürgeti.

A jogalkotói javaslatcsomag kinyilvánított célja, hogy biztosítsa minden egyes európai polgár számára az energiaszolgáltatók közötti valódi választási lehetőség előnyeit létrehozva az energia belső piacát. Bár az uniós polgárok 2007. július 1-je óta elvileg szabadon megválaszthatják, kitől veszik a gázt és az elektromos áramot, a Bizottság szerint az energiapiacot uraló monopóliumok miatt a gyakorlatban ez alig valósul meg.

A gázpiac sajátosságai

A földgázpiac liberalizációja 1999-ben kezdődött, jóllehet az európai energiapiac létrehozásának mérföldkővét a 2003. júniusi irányelv bevezetése jelentette. A földgázágazatban jellemző az EU-n kívüli országoktól (pl.: Oroszországtól) való komoly függőség (pl.: Magyarország, Szlovákia, Bulgária, Finnország esetében), illetve a többéves ellátási szerződések megléte, amelyet nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Tulajdonosi szétválasztás

A megvalósítás leghatékonyabb eszközének a Bizottság az ún. „tulajdonosi szétválasztást” tartja, miszerint a földgáz- és villamosenergia-hálózatok üzemeltetését el kell választani az ellátói és a szállítói tevékenységektől. A vállalkozás a jövőben tehát nem lehet az átviteli hálózat tulajdonosa, ha egyúttal a földgázellátói tevékenységgel is foglalkozik.

Megosztó javaslat

A Bizottságnak a hálózatok és az ellátási tevékenységek teljes elkülönítésére irányuló javaslata nem aratott osztatlan sikert a tagállamok között. Franciaország és Németország ellenzi a bizottsági tervet, csakúgy mint Ausztria, Bulgária, Görögország, Lettország, Luxemburg és Szlovákia. Szerintük a tulajdonosi szétválasztás alkotmányellenes és káros szociális következményekkel járhat. E helyett e tagállamok fenn szeretnék tartani maguknak a „törvényes szétválasztás” lehetőségét, miszerint a vállalatok megtartanák hálózati jvaikat az „érdekek hatékony szétválasztása” mellett – a vagyontárgyakra, berendezésre, személyzetre és a megfelelőségi ellenőrzésre vonatkozó szabályokon keresztül.

Nagyobb átláthatóságot a gázfogyasztóknak

Romano Maria La Russa (UEN, olasz) parlamenti témafelelős támogatja a „tulajdonosi szétválasztást”, mivel – véleménye szerint – ez nem ideológiai alapon történő választás, hanem sokkal inkább „a tényekből adódó realitás”. A jelentéstevő erősen bírálja a jelenlegi gázpiaci helyzetet, amely szerinte hátrányosan érinti a fogyasztókat, akik számára „érthetetlenek a gázszámlák”. Az előterjesztő szerint a fogyasztók nem rendelkeznek megfelelő hozzáféréssel a saját fogyasztásukkal vagy az üzemeltetők által alkalmazott tarifákkal kapcsolatos adatokhoz.

Mit hoz a gázpiaci liberalizáció?

Sokan tartanak a gázárak drasztikus emelkedésétől. Jóllehet az Eurostat kimutatásai alapján amíg 1998 óta az olyan országokban, ahol liberalizálták a piacot (Egyesült Királyság, Hollandia, Spanyolország, Svédország) az árak csupán 6, addig a többi országban pedig 30 százalékkal emelkedtek.

Gazprom-záradék

A gázpiac sajátos kihívása az EU „súlyos függősége a gázellátás biztonságának tekintetében” – fogalmaz a témafelelős. Az olyan külföldi óriásvállalatok mint az orosz Gazprom a gázvezetékek egyre nagyobb hányada felett rendelkeznek. Éppen ezért a földgázpiac liberalizációjáról szóló új irányelv tartalmaz egy gyakran csak „Gazprom-záradékként” említett klauzulát, amely megakadályozza, hogy kiárusítsák az EU stratégiai energiavagyonát és egyenlő feltételeket teremtsen valamennyi piaci szereplő számára. Oroszország már kinyilvánította nemtetszését a kérdéses záradékkal szemben.

A gáz- és villamosenergia piacának további liberalizációjára irányuló jogszabályjavaslatokról júliusban rendeznek plenáris szavazást.

Erősebb Energiaszabályozói Ügynökség mellett a képviselők

2008. május 28-án szavazott az EP ipari, kutatási és energiaügyi szakbizottsága Giles Chichester (néppárti, brit) jelentéséről, amelyben a képviselők ragaszkodnak ahhoz, hogy az újonnan javasolt Energiaszabályozói Együtműködési Ügynökségnek szabályozói hatáskörrel is rendelkeznie kell, eltérően a Bizottság eredeti terveitől.

A szakbizottsági képviselők azt szeretnék elérni, hogy az ügynökség teljes mértékben elszámoltatható legyen, kötelezően tájékoztassa az Európai Parlamentet, amely szavaz igazgatója kinevezésének jóváhagyásáról. Az ügynökség székhelyül Brüsszelt javasolják, mivel ezáltal csökkennek az utazási költségek, és közeli kapcsolat létesül a továbbra is Brüsszelben székelő Energiaügyi és Közlekedési Főigazgatósággal (DG TREN) és az Átvitelrendszer-üzemeltetők Európai Hálózatával. Ez utóbbi feladata kiterjedne az alábbiak ajánlására:

- biztonsági szabályok, ideértve az interoperabilitásra és a vészhelyzetekre vonatkozó szabályokat;
- a hálózati csatlakozásra és hozzáférésre vonatkozó szabályok;
- a hálózatra vonatkozó átláthatósági szabályok;
- energiahatékonysági szabályok;
- a határon átnyúló kapacitás elosztására vonatkozó szabályok;
- tíz évre szóló beruházási terv.

A harmadik energiacsomag

Ahhoz, hogy az EU képes legyen megteremteni a belső energiapiacot, egyenlő versenyfeltételek szükségesek a földgáz- és a villamosenergia-ágazatban tevékenykedő valamennyi vállalat számára. Ennek érdekében az Európai Bizottság 2007. szeptemberében előterjesztett harmadik energiacsomagja a gáz- és villamos energia piacának további liberalizációját sürgeti.

A jogalkotói javaslatcsomag kinyilvánított célja, hogy biztosítsa minden egyes európai polgár számára az energiaszolgáltatók közötti valódi választási lehetőség előnyeit létrehozva az energia belső piacát. Bár az uniós polgárok 2007. július 1-je óta elvileg szabadon megválaszthatják, kitől veszik a gázt és az elektromos áramot, a Bizottság szerint az energiapiacot uraló monopóliumok miatt a gyakorlatban ez alig valósul meg.

Harmadik energiacsomag: támogatja a gázpiaci liberalizációt az EP

2008. július 9-én hatalmas lépést tett a nemzeti gázpiaci monopóliumok végleges felszámolása felé az EP. Az elfogadott jogszabályok szerint a gáztermelési és -szállítási tevékenység teljes tulajdonosi szétválasztása mellett a független szállításrendszer-üzemeltető modellt is elfogadhatónak tartaná az EP. A képviselők számos, a független üzemeltetést biztosító, valamint fogyasztóvédelmi intézkedést fűztek a jogszabályhoz.

Az Európai Bizottság eredeti javaslata két lehetőséget adott volna a tagállamoknak: vagy a termelési és szolgáltatási, illetve a hálózatüzemeltetési tevékenység teljes tulajdonosi szétválasztása, vagy az integrált vállalatok fenntartása úgy, hogy a szállító hálózatot átadják egy független rendszerirányítónak (independent system operator – ISO).

ISO helyett ITO

Az uniós miniszterek 2008. június 6-ai tanácsi ülésén egy újabb lehetőségként a független szállításrendszer-üzemeltető modellt (independent transmission operator – ITO) határozták meg. Ez utóbbi szerint a cégek megtarthatnák tulajdonukban a vezetékeket, de biztosítani kellene, hogy ezek a gyakorlatban függetlenül működnek.

Az EP-képviselők a 2008. július 9-ei, strasbourgi szavazáson elfogadták Romano La Russa (UEN, olasz) és Atanasz Paporizov (szocialista, bolgár) jelentését. Ezek szerint az Európai Parlament elvetette az ISO-t de támogatta az ITO-modellt. (Júniusban a képviselők az árampiaci liberalizációnál a teljes tulajdonosi szétválasztás kizárólagosságára voksoltak.)

Fogyasztóvédelem

A képviselők számos fogyasztóvédelmi rendelkezéssel is kiegészítették a szöveget. Eszerint a fogyasztónak joga lesz külön díj nélkül felmondania a gázszolgáltatóval kötött szerződést; kompenzációt kaphat, ha a szolgáltatás minősége nem megfelelő (pl. késedelmes vagy pontatlan számlák); legalább negyedévente tájékoztatni kell áramfogyasztásáról és annak díjáról; két héten belül szolgáltatót válthat; tájékoztatni kell jogairól; az irányelv hatályba lépését követő tíz éven belül pedig hozzáférést kell biztosítani számára az „intelligens fogyasztásmérőkhöz”.

A képviselők felszólítják a tagállamokat, jelentősen csökkentsék az „energia-szegénységben” élők, vagyis az olyanok számát, akik anyagi okokból nem tudják megfelelően felfűteni az otthonukat.

Gáz- és árampiaci liberalizáció - Elfogadta az EP a harmadik energia-csomagot

Az energiapiac versenyképességének fokozása és a fogyasztók fokozottabb védelme is kiemelt célja az EP által elfogadott jogszabályoknak. A jövőben szét kell választani a termelési és a szállítási tevékenységet, a tagállamok azonban ennek három módja közül választhatnak. Az unión kívüli energiacégek befolyásszerzése korlátozható lesz.

Az Európai Parlament 2009. április 22-én nagy többséggel megszavazta a harmadik energia-csomagot alkotó jogszabályokat, miután korábban az EP és a tagállamokat képviselő Tanács informálisan már megállapodott a részletekről.

A tagállamoknak másfél év alatt kell átültetniük a jogszabályokat saját jogrendjükbe.

A termelés és a hálózatüzemeltetés szétválasztása

Az elfogadott szövegek szerint a tagállamoknak a termelés és a hálózatüzemeltetés szétválasztásának a következő módjai között kell választaniuk:

- a tevékenységek teljes tulajdonosi szétválasztása (az integrált vállalatok eladják gáz-, illetve áramhálózatukat)
- az integrált vállalatok fenntartása úgy, hogy a szállító hálózatot átadják egy független rendszerirányítónak (independent system operator - ISO)
- független szállításirendszer-üzemeltető modell (independent transmission operator - ITO), ahol a cégek megtarthatják tulajdonukban a vezetékeket, de biztosítani kellene, hogy ezek a gyakorlatban függetlenül működnek

A harmadik lehetőségnél a tevékenységek valódi szétválasztása érdekében az EP bizonyos biztosítékokat határozott meg. Így független vagyongazdát kell kinevezni, továbbá felügyeleti szervet kell létrehozni a cég, a harmadik személy részvényesek és a szállításirendszer-üzemeltető képviselői, a vagyongazdát és egyéb érdekelt felek képviselőiből. A vagyongazdát bizonyos esetekben megvethet a felügyeleti szerv döntéseit.

Emellett megfelelőségi programot kell elfogadni. Ez intézkedéseket határoz meg a megkülönböztető magatartás kizárása érdekében. A felügyeleti szervnek a megfelelésért felelős tisztviselőt kell kijelölnie. A menedzsment tagjaira összeférhetlenségi szabályokat határoztak meg.

Nem EU-s cégek

A jogszabálycsomag bizonyos feltételek teljesítéséhez köti az Európai Unión kívüli cégeknek a hálózatüzemeltetésben történő befolyásszerzését. A nemzeti szabályozó hatóságok így elutasíthatják egy, harmadik ország állampolgára(i) által tulajdonolt hálózatüzemeltető cég piacra lépésének engedélyeztetését, ha a cég nem felel meg a tulajdonosi szétválasztás feltételeinek, illetve ha belépése kockázatnak tenné ki az adott tagállam vagy az EU energiabiztonságát.

Ezeket az intézkedéseket a jogszabály kihirdetését követő három és fél éven belül kell alkalmazniuk a tagállamoknak.

Fogyasztói jogok

A képviselők számos fogyasztóvédelmi rendelkezéssel egészítették ki a szöveget. Eszerint a fogyasztónak három hetes felmondási idővel joga lesz külön díj nélkül felmondani az áram-, illetve gázszolgáltatóval kötött szerződést; a szolgáltatóváltást követően hat héten belül végszámlát kell kapnia; kompenzációt kap, ha a szolgáltatás minősége nem megfelelő (pl. késedelmes vagy pontatlan számlák); tájékoztatni kell jogairól.

2020-ra a fogyasztók 80 százaléka számára hozzáférést kell biztosítani az „intelligens fogyasztásmérőkhöz”.

Egyetemes szolgáltatás

A képviselők felszólítják a tagállamokat, jelentősen csökkentsék az „energia-szegénységben” élők, vagyis az olyanok számát, akik anyagi okokból nem tudják megfelelően felfűteni az otthonukat.

A tagállamoknak garantálniuk kell a háztartások - és ha szükséges, a kisvállalatok számára - a villamos áram egyetlen szolgáltatását. Ezen fogyasztók számára megfelelő minőségű áramot kell biztosítani, könnyen és világosan érthető, átlátható, megkülönböztetéstől mentes árakon.

Európai Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökség

Az EP szavazott az Európai Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökség (ACER) létrehozásáról is.

Emellett két európai átvitelrendszer-üzemeltetői hálózatot (ENTSOE a villamos áramnál, illetve ENTSG a gáznál) hoznak létre, amelyek többek között biztonsági, interoperabilitási, hozzáférési, energiahatékonysági, beruházási szabályokat állapítanak meg. A jogszabályok ezeken túl erősítik a nemzeti szabályozó hatóságok közötti regionális együttműködést, és rendelkeznek ezek függetlenségének megerősítéséről is.

Előzmények

Az Európai Bizottság eredeti javaslata két lehetőséget adott volna a tagállamoknak: vagy a termelési és szolgáltatási, illetve a hálózatüzemeltetési tevékenység teljes tulajdonosi szétválasztása, vagy az integrált vállalatok fenntartása úgy, hogy a szállító hálózatot átadják egy független rendszerirányítónak (ISO).

Az uniós miniszterek 2008. június 6-ai tanácsi ülésén egy újabb lehetőségként a független szállítási rendszer-üzemeltető modellt (ITO) határozták meg. Ez utóbbi szerint a cégek megtarthatnák tulajdonukban a vezetékeket, de biztosítani kellene, hogy ezek a gyakorlatban függetlenül működnek.

2008. júniusában az árampiaci liberalizációnál ezekkel az opciókkal szemben a teljes tulajdonosi szétválasztás kizárólagosságára voksolt az EP. A képviselők a gázpiacról szóló, 2008. július 9-ei, strasbourg-i szavazáson olyan szövegeket fogadtak el, amelyek elvetették az ISO-t de támogatták az ITO-modellt.

A mostani szavazások alapján a tagállamoknak a három modell valamelyikét kell választaniuk.

Az Európai Parlament plenáris vitájában **Herczog Edit** a szocialista frakció nevében azt mondta, a harmadik energia-csomag több biztonságot és átláthatóságot hoz, fenntartható és megfizethető energiát biztosít a polgárok és a vállalatok számára, emellett csökkenti a tagállamok függőségét is. A képviselő kiemelte „az erős és független ügynökség” jelentőségét.